

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژه نامه ۲۱۰ |

تفسیر / آیت الله سیداحمد علم الهدی

بشارت‌های قرآن به وجود اقدس امام زمان

۲

پژوهشکده بین المللی امام رضا(ع) فراخوان داد

نخستین رویداد علمی «اربعین پژوهی»

۴

پروفسور «لکنهاوزن» در نشست «زیارت در الهیات تطبیقی»:

ولایت، مفهومی مهم در زیارت شیعیان است

۲

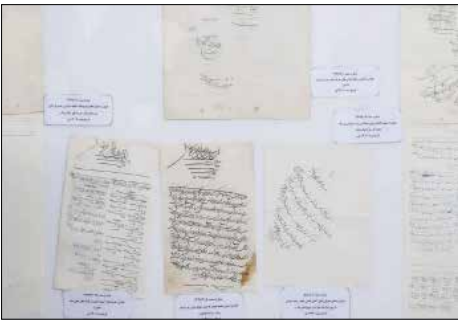
استاد دانشگاه باقر العلوم (ع) مطرح کرد

زیارت اربعین؛ تنظیم‌کننده روابط سیاسی و اجتماعی شیعیان

۳

گنجینه

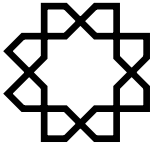
رونمایی از قدیمی‌ترین اسناد سوگواره حسینی در حرم مطهر رضوی

در یکصد و سی و ششمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، قدیمی‌ترین اسناد برگزاری عزاداری امام حسین(ع) در حرم مطهر امام رضا(ع) رونمایی شد. زهرا فاطمی‌مقدم، مسئول امور ارزشیابی و پیش‌آرشیو اداره اسناد آستان قدس رضوی در این مراسم، با اشاره به محتوای این اسناد، قدیمی‌ترین خبر در مورد عاشورا از میان این اسناد را متعلق به سال ۱۰۱۱ هجری قمری در دوره صفویه عنوان کرد که طی آن به تعطیلی حمام آغچه از موقوفات آستان قدس رضوی و تعطیلی دکان‌ها، مکتبخانه حرم و سایر فعالیت‌های جاری و عادی در روز عاشورا اشاره شده است. فاطمی‌مقدم سیاه‌پوشی گنبد طایحرم مطهر رضوی و گلدسته‌ها، مفروش کردن رواق‌ها و محل روضه‌خوانی برای مرثیه‌سرایی حضرت اباعبدالله الحسین(ع) و مراسم نخل‌بندی را از جمله آداب این ایام برشمرد که در این اسناد بدان اشاره شده است. وی اجرای مراسم آیینی مذهبی در قالب روضه‌خوانی، سینه‌زنی، خطبه‌خوانی و شمع‌گردانی در صحن عتیق (انقلاب) در شب عاشورا، حضور دسته‌جات عزاداری در حرم رضوی و نیز حمل وسایل و نمادهای گوناگون را دیگر شیوه‌های عزاداری در این ایام برشمرد که در اسناد به آن اشاره شده است.

نیمکت زنده‌گی

خواهد گذشت

محمدحسین نیکبخت

ما خراسانی‌ها و به ویژه اهالی مشهد، شاید ناخواسته و نادانسته با زید بن علی بن حسین(ع) آشنایی داریم؛ در فاصله حدوداً ۵۰ کیلومتری مشهد، زیارتگاهی منسوب به فرزند وی وجود دارد؛ آرامگاه یحیی بن زید در میامی که سالانه میزبان زائران پرشماری است و یکی از اماکن زیارتی مهم این منطقه محسوب می‌شود. با وجود این خیلی از ما قصه غمبار زید و فرجام غم‌انگیز قیام او را نمی‌دانیم. بسیاری از علمای برجسته ما مانند مرحوم آیت‌الله‌العظمی خویی، فرزند امام‌زین‌العابدین(ع) را از شیعیان راستین و قیام‌وی را با اجازه امام زمانش، حضرت جعفر بن محمد صادق(ع) می‌دانند. زید از قاریان برجسته قرآن بود و در قرائت سبکی خاص داشت. او حدود ۲۰ سال پس از واقعه عاشورا در سال ۸۰قمری متولد شد و در محضر پدرش امام سجاد(ع)، برادرش امام باقر(ع) و برادرزاده‌اش امام صادق(ع) به فراگیری علوم دینی به ویژه علم حدیث پرداخت. زید را از افراد زاهد و اهل عبادت دوران خودش دانسته‌اند. با این حال او در برابر ظلم اهل سکت نبود و برای قیام در برابر ستمگری اُمویان، بی‌تابی می‌کرد؛ به خصوص اگر کسی به ساحت قدسی برادر و برادرزاده بزرگوارش جسارتی می‌ورزید، سکوت را جایز نمی‌دانست. نقل است که یک بار وقتی هشام بن عبدالملک، خلیفه اموی، او را احضار کرده بود، در مقابل زید به وجود مقدس امام باقر(ع) جسارتی کرد؛ زید بلافاصله خلیفه اموی را مورد شامت قرار داد و او را از دین خارج دانست؛ به همین دلیل هشام مخفیانه به والی کوفه دستور داد تا هر چه زودتر زید را ترور کند و به شهادت برساند، اما پسر امام سجاد(ع) از ماجرا مطلع شد و به مدینه رفت.

■ دریافت اجازه قیام

بیداد و ظلم جانکاه اُمویان برای زید قابل تحمل نبود. او چند بار به محضر برادر بزرگوارش، امام محمدباقر(ع) مشرف شد و از آن حضرت اجازه خروج و قیام خواست اما امام(ع) با توجه به اوضاع زمانه و ضرورت بردباری برای حفظ شیعه و ایجاد فضای لازم برای انتشار معارف اهل‌بیت(ع)، زید را از قیام بازداشت و

او نیز به دستور امام(ع) گردن نهاد؛ تا اینکه پیشوای پنجم شیعیان به شهادت رسید و پس از ایشان، امام صادق(ع) بار هدایت امت را به دوش گرفت. زید چند بار به دیدار برادرزاده گرامی‌اش رفت و از امام(ع) خواست اجازه قیام دهد. آن حضرت نیز عمویش را به بردباری دعوت می‌کرد تا اینکه یک بار پس از مشاهده دلتنگی زید و شوق او برای قیام در برابر اُمویان فرمود: «عمو جان! اگر دوست داری که همان شخص به دار آویخته در گناسه کوفه باشی، راه همین است». زید راه شهادت را انتخاب کرد و تصمیم گرفت برای آغاز قیام به کوفه سفر کند. نقل است وقتی برای خداحافظی به محضر امام صادق(ع) مشرف شد، امام(ع) هنگام بدرقه وی فرمود: «وای بر کسی که ندای او را بشنود و به یاری‌اش نشتابد».

بیداد و ظلم جانکاه اُمویان برای زید قابل تحمل نبود. او چند بار به محضر برادر بزرگوارش، امام محمدباقر(ع) مشرف شد و از آن حضرت اجازه خروج و قیام خواست اما امام(ع) با توجه به اوضاع زمانه و ضرورت بردباری برای حفظ شیعه و ایجاد فضای لازم برای انتشار معارف اهل‌بیت(ع)، زید را از قیام بازداشت.

گنجینه

■ این کوفیان غدار

کوفیان که سابقه‌ای بلندبالا در خیانت و بدعهدی داشتند، این بار نیز دست بیعت به سوی زیدبن‌علی(ع) دراز کردند. او با اینکه می‌دانست کوفه چگونه شهری است، اما برای اقامه قیام و مبارزه با ظلم اُمویان، ناچار دعوت آن‌ها را پذیرفت.

رئیس بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی:

امام رضا علیه السلام الگوی گفتمان هوشمندانه و اثربخش است

۲

آستان قدس رضوی در ۱۰ منطقه مرزی موکب برپای می‌کند

افتخار میزبانی از زائران اربعین

۴

منبرمجازی

سفر بیداری

حجت‌الاسلام پنهانیا | سفر اربعین، سفر به

زمان حال و حتی آینده است. کسانی که در این سفر زیارتی حضور پیدا می‌کنند، فقط با تاریخ مواجه نمی‌شوند. با یک پدیده پویا و دارای حیات و به‌روز مواجه می‌شوند... انسان قلباً و روحاً مترغب می‌شود... حالت انتظاری برای یک آینده بزرگ در او ایجاد می‌شود. ما باید در زندگی خودمان یک برنامه‌ریزی برای استمرار سفر اربعین به صورت سالیانه داشته باشیم... مسئولان هم باید به این به عنوان یک جریان مستمر نگاه کنند. اگر می‌خواهند اتوبان بکشند، اگر می‌خواهند پلی بزنند... نکته دوم اینکه سفر اربعین یک موج تبلیغاتی نیست که فروکش کند. یا یک هیجان معنوی نبوده که بعداً فروکش کند. یک بیداری است. بیداری هم تقریباً محال است تبدیل به تاریکی و خاموشی شود... الان دیگر بچه‌های ما هم خبر دارند، نسل آینده کم‌کم دارد متوجه مسائل می‌شود و الان دوران کودکی را سپری می‌کند، خیلی چیزها از فلسفه زیارت اربعین و شهادت امام حسین(ع) می‌فهمند. ممکن است ما در بخش‌های دیگری از دین یک موجی از گرایش مردم را داشته باشیم، بعد فروکش کند، ولی درباره گرایش نسبت به اباعبدالله الحسین(ع) هیچ وقت تاریخ نشان نداده که گرایشی افزایش پیدا کند و بعد کاهش پیدا کند... .

برنامه‌ریزی‌های محتوایی و اجرایی برای این سفر باید خیلی بیشتر از این باشد که هست... تنوع افرادی که در پیاده‌روی اربعین شرکت می‌کنند بسیار زیاد است... سلیقه‌ها هم متفاوت است. این از عجایب اباعبدالله(ع) است که این سلاقی مختلف را چگونه دور خودش جذب می‌کند! آدم آنجا می‌بیند اربعین در حصار طبقه خاصی نیست. روستایی و شهری و باسواد و بی‌سواد هیچ فرقی با هم ندارند. از نظر سیاسی هیچ تفاوتی نیست. اربعین برای بشریت است، چیزی شبیه صحرای محشر است. شما در آن مجموعه گم می‌شوید... نکته دیگر در مورد سفر اربعین این است که بعضی‌ها خیلی خوب از این سفر استفاده می‌کنند. حال معنوی خوبی دارند. لیخندشان برای دیگران رایگان است اما اشک و سوز و مناجات درونی‌شان ترک نمی‌شود. در تمام سفر در حال عبادت هستند.

نکته بعدی بالا رفتن سطح تعامل بین ایرانی‌ها و عراقی‌هاست. این خیلی اهمیت دارد. نزد پروردگار خیلی ارزش دارد. این دو گروه که یک گروه می‌شوند، مثل قطرات آب که به هم جذب می‌شوند این دو گروه به هم بیشتر پیوند می‌خورند. آخرین نکته هم اینکه آن‌هایی که به صورت هیئتی سفر می‌کنند استفاده بیشتری می‌کنند... هیئت‌ها سفر اربعین را جزو یکی از برنامه‌هایشان قرار بدهند. این جمع بودن خیلی کارها را تسهیل می‌کند... .